

O R A T I O
I N A R T I S
M V S I C Æ
C O M M E N D A T I O N E M .

A M S T E L Æ D A M I ,
Apud *Jacobum Lescaille* , prope Piscatorium.
M D C L I X .

Reverendo, Charissimo

JOHANNI FONTANO,

Parenti meo, summo mihi amore
prosequendo:

Necnon

Piissimo, Doctissimo

D. ANDREÆ FONTANO,

Pastori fidelissimo Ecclesiæ, quæ est
HAMBURGÆ.

Clarissimo, Doctissimo

D. ALEXANDRO DE BIE,

DI. A. M. & in illustri Amstelodamensium
Athenæo Matheseos Professori ordinario.

Deinde

Amplissimis, Nobilissimis, Clarissimisque

DD. SCHOLARCHIS,

Scholarumque Amstelodamensium

CVRATORIBVS.

Doctissimo juxta & Prudentissimo viro
D. CORNELIO SLADO,
Linguarum variarum, historiarumque
Amatori maximo, Gymnasii publici, in veteri
urbis regione, Moderatori vigilantissimo.

H O C O R A T I O N I S

*In grati animi, & veri amoris signum L. M. Q.
offero & inscribo*

PHILIPPUS FONTANUS.

ORATIO IN ARTIS MUSICÆ COMMENDATIONEM.

Si quid ego A. generis nobilitate conspiciui, auctoritate graves, pietate, omnique eruditione insignes, si quid ego, inquam, de recreationibus, atque exercitiis hac ætate judicare possum, Musicam artem, propter excellentem ejus ac divinam quandam in formandis hominum moribus, regundisque affectibus suavitatem, præ omnibus aliis habendam esse in pretio arbitror; neque audiendos hîc eos, qui, Scytharum illum Regem secuti, malle sese aut hinnitus equorum, aut boum mugitus, aut ovium balatus, aut latratus canum, quam Musicæ concentum audire asserunt. Esse etiam in nobis cum harmoniis, & numeris quædam à natura cognatio videtur; imo animum harmoniam esse, quibusdam placere doctis intellexi. Quin & ingens homini Deus Opt. Max. in Musica solatium dedit. Atque hoc est (ut de suo mihi Poëta suavissimus id largiatur,)

——— *Cur cantet vincētus quoque compede fossor,*

Indocili numero cum grave mollis opus;

Cantat & innitens limosa pronus avena,

Adverso tardam qui vehit amne ratem.

Quique refert pariter, tentos ad pectora remos,

In numerum pulsâ brachia versat aquâ.

Fessus ut incubuit baculo saxoque resedit

*Pastor arundinea carmine mulcet oves ;
Cantantis pariter, pariter data pensa trabentis ,
Fallitur ancilla decipiturque labor.*

Hæc ergo est illa scientia, quæ divinæ quodam providentiæ dono humano generi data est, quo se ex tantis miseriis, laboribus, & calamitatibus; aliquo modo recreet atque reficiat. Hæc omnibus, & studiis, & sexibus, & ætatibus opportuna est atque accommodata: hac infantes in cunis adhuc vagientes oblectati, nutricum dulcibus ac matercularum natiis sopiuntur: hac pueri cum æqualibus cantillantes frequenter utuntur: hac juvenes atque ætate florentes maxime abripiuntur: hac senes reliquis jam defervescentibus voluptatibus, naturæ dulci quodam instinctu delectantur. Nulla denique natio est, nulla gens, nullus ordo, qui non artificiosâ canendi ratione moveatur.

Quare de tam eximia singularique scientia dum breviter apud vos dissero A. O. quæso ut quemadmodum cæpistis, diligenter ac benevolè verba mea audiatis. Primum enim de origine & antiquitate Musicæ: deinde de dignitate ejus atque præstantia: tum de viribus ac utilitate pauca in medium proferam.

Atque, ut à vetustate potissimum exordiar, si veterum historias percurramus, si diligenter rerum antiquarum monumenta evolvamus, nullam profecto post homines natos scientiam, nullam artem, sive inscriptam libris, sive insculptam animis, ante eam fuisse reperiemus, qua primi illi parentes, humani generis principes, aut votis suscipiendis, aut gratiis agendis, bonorum omnium Autorem Deum venerabantur.

Certe Tubalem Lamechi filium, qui ex Caini stirpe ab Adamo septimus fuit, Patrem auctoremque fuisse accepimus cithara canentium & Organo; ex quo facilis conjectura

ectura

tura est, ante eum fuisse alios, qui assa, ut antiqui loquebantur, voce, hoc sine fidibus ac tibiis cecinissent. Divinus Propheta Moses, in antiquissimo suo historiarum libro, cujus quot sunt verba, totidem videntur esse oracula, cum instinctu omnia scripserit afflatuque divino; is inquam Moses, quem Ægyptiacarum artium omnium disciplinis instructum fuisse accepimus, ante se illud præclarum Dei donum existisse apertissimè indicavit. Nam cum mare rubrum salvum atque incolumem trajecisset populum, quem suæ habebat fidei commissum, & jam cuncti aquas, hinc & illinc, ut planam aperirent transeuntibus viam, muri instar, conglobatas, novo illo, & inusitato prodigio, pedibus peragrafent, & iisdem extinctum aquis, atque opertum hostium omnem vidissent exercitum, nihil prius habuit aut antiquius, quam ut convocato in unum quasi chorum, innumerabilem virorum agmine, rerum omnium moderatori, & admirabilem effectori Deo insignem illam gloriosissimamque victoriam suavissimo concentu Musico, & grandi quodam ac magnifico carmine gratularetur. Quod virorum exemplum secuta altera ex parte foeminae, illud ipsum carmen, verborum sonum pulsu æris modulantes, incredibili voluptate decantarunt.

Si autem dignitatem ejus contemplari velimus, reperimus eam tam in Dei populo, quam inter Ethnicos viguisse. Reges, Prophetae, & Patriarchae usi sunt ea ad Deum laudandum, ad agendas Deo gratias, ad beneficia ejusdem celebranda, & posteritati commendanda. Usi sunt eâ deinde Salomon, Esaias, David, de quibus ita Poëta :

Carminè divinos Moses celebravit honores :

Carminè grata Deo cecinit præconiâ David,

Rex pariter Vatesque pius.

Quin idem Rex ; vir Deo gratissimus, citharâ adhibitâ,
mysteria

mysteria & præpotentis Dei beneficia summa celebravit. Quid vero de hac ipsa augustius potest afferri, quam quod Deus ipse, huic suavissimæ arti, suo in templo locum concesserit, cantari sibi cum gratiarum actione, laudari nomen suum, in choro, tympano, cithara, organo, tubæ sono, cymbalis benefonantibus jussit? Quis inficias eat, hanc artem majestate ac dignitate, omnes alias artes antecellere, quæ apud veteres tantum studii & venerationis est assecuta, ut nemo citra ejus cognitionem satis liberaliter eruditus haberetur? Proinde Themistocles celeberrimus Atheniensium Imperator, cum aliquando in epulis recusasset lyram, habitus est indoctior.

Arcades in ea non solum pueros, sed adolescentes etiam & juvenes, usque ad ætatis annum trigésimum exercebant, homines alioqui valde austeri. Apud Græcos Osiris aut Dionysius (eundem enim virum duplici hoc nomine intelligere voluerunt) adeo hanc artem adamabat, ut cum exercitum duceret, suis in castris egregias quasdam virgines, quas Musas postea appellarunt, continuo haberet Musices peritissimas, omnique rerum scientia & cantandi suavitate instructissimas. Ita Rex ille sapientissimus, à tanto armorum strepitu, ac tubarum sono avocavit animum, ut eum nunquam relaxaret, honestissimaque voluptate frueretur. Quid multa? tanto semper in honore & pretio propter excellentem dignitatem Musica fuit, ut nemo paulo doctior, atque ingeniosior unquam fuerit, quin ei plurimam operam impendere voluerit; & præstantes Musicos ita suspexerit, quasi divinos quosdam, & multum supra se positos homines. Itaque ipse Socrates Philosophorum optimus, jam senex institui lyra non erubuit, dicens: satius esse præclaram artem serò, quam nunquam perdiscere.

Quid dicam de fortissimo Græcorum Duce Achille, qui

Musicis cantibus adeo oblectabatur, ut à Chirone Thessalo harmoniam lyricam edoceri voluerit, quâ mergentes animi curas discutere, & serenitati pristinae sibi se restituere posset. Celeberrimus Thebarum conditor summo studio præclarâ hanc artem exercuit, & maximam ejus peritiam adeptus fuit, ut de eo noster Flaccus hunc in modum canat:

*Dicitus & Amphion Thebana conditor arcis
Saxa movere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet.*

Ex quibus, præter dignitatem, etiam vis atque efficacia Musicæ, simul & utilitas (ad quam jam transeo) clarè elucet. Quid enim intelligendum per saxa putamus, nisi duros, & saxi instar, immobiles homines, quos ille hujus artis suavitate, ac carminum blanditiæ attraxit, & ad humaniorè vitam, ac obsequium civile pellexit? ut non inconvenienter de ea, quod de liberalium artium disciplina tradit Ovidius, dici possit:

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Admiranda profecto Musicæ vis, qua tam dura moventur saxa, tam rudes, ac, tigrum instar, furentes homines domantur, & ad officium perducuntur. Simili modo Orpheum suum inducit Virgilius,

Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus.

Sylvestres homines sacrae interpretæque Deorum

Cadibus & sædo victu deterruit Orpheus,

Dicitus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.

Quin etiam majora hæc sacra nobis pagina suppeditat: cum non tigres & leones, sed ipsum Dæmonem Musica domari docuerit. Saul primus & pessimus Israëliitarum REX à Sathana obsidebatur: at postquam David citharam manu tetigisset, ac voce suaviter cantasset, reliquit Regem hu-

mani generis inimicum. Hæc prope domina & moderatrix est animorum, quos movet, sedat, intendit, remittit, perturbat, tranquillat, incitat, reflectit, prout utuntur Musici, aut modorum incitatione, aut tarditate cantus. Quod docuit sapientissimus Philosophus Pythagoras, in iis Adolescentibus, qui cum tibiis instructi, & stimulatî vino, jam jamque mulieris fores effringerent, admonuit tibicinem spondeum ut caneret, eorumque petulantiam hac ratione repressit. Sic & Antigenides, cum certo modo inflasset tibias, compulit magnum illum Alexandrum, quasi actum furore, cædem anhelantem; Martemque spirantem, surgere è cœna, arma poscere, equum inscendere; cumque rursus alio cecinisset modo, confecto veluti bello, partaque victoriâ, desilire ex equo, arma ponere, redire ad convivii hilaritatem. Sed antequam singula A. Studiosissimi persequerer, dies me citius, quam Oratio deficeret. Hic ergo meæ oratiunculæ filum abrumpam. Retuli Musicam esse artem longe antiquissimam, eamque inter liberales, liberoque homine dignas artes censerî. Ostendi quanti eam fecerint antiqui, idque exemplis quibusdam tam sacris, quam profanis demonstravi. Probavi denique, tantam ejus esse efficaciam, tantas utilitates, ut jam inde à priscis illis temporibus, perpetuo rebus sacris sit adhiberi solita.

Quid aliud restat, quam ut toto pectore, & duabus, quod ajunt, ulnis, tam præstantem atque eximiam artem amplectamur, huic diligentem navemus operam: sed ita tamen, quoniam omnium rerum est fatietas, ac omnia suum habent tempus, Musica autem ad relaxationem animi hominibus concessa sit, ut ea nobis non sit ἔργον, sed πάρεργον, ἡδυσμα in studiis, non ἔδυσμα, condimentum & jucundum ἀναθημαδαίσις, non quotidianum pabulum ac nutrimentum.

Con-

Concludam elegantissimi ingenii Poëtarum versibus :

Musica turbatas animas, agrumque dolorem,

Sola levat, meritò Divùmque hominumque voluptas :

Qua sine nil jucundum animis, nec amabile quidquam,

Ad cujus numeros Superi vertuntur, & orbis,

Et cælo radiant ignes, quibus emicat ingens

Signifer, & leges, præscriptaque tempora servant.

Hac Phæbus Phæbique soror, duce, & aurea cæli

Astra suos agitant constanti fœdere motus.

Idcirco :

Quem non blanda juvant varii modulamina cantus

Hinc jecur & renes ægraque corda stupent :

Nam nihil humanas tanta dulcedine mentes

Afficit, ac melicæ nobile vocis opus.

Dixi publicè examine Verno anno 1659.

PHILIPPVS FONTANVS.